

Ankara'nın "Kâhtanesi"ydi Kayaş ve Mamak*

Metin Özaslan

*Ankara'nın doğu yanı
Çevresini gez de tanı
Nasıl methedeyim seni
İstersen kız bana Mamak*

Ali Cavit Coşkun, "Mamak" adlı şiirinin yukarıdaki dördlüğünde Mamak'a "neyin var da anlatayım" dercesine sitemde bulunuyor. Haksız da değil. Şiiri yazdığı 80'li yıllarda Mamak baştan aşağı gecekondu, tepeden tırnağa yoksulluktur, dışlarıyla tırnaklarıyla şehre eteklerinden tutunmaya çalışanların açık hava barınağıdır. Başta Ankara'nın doğu sınırındaki ilçe ve illerden olmak üzere, Anadolu'nun dört bir yanından akın akın gelen kırsal tabanlı göç dalgalarının biriktiği bir insan yığınağıdır Mamak. Adeta köyden kaçıp şehre sığınanların mülteci kampıdır. Mamak ile komşusu Çankaya arasında ekonomik, sosyolojik, kültürel tel örgüler vardır. Bu iki semt, bedenen yakın, ancak zihnen uzaktır. Mamak altyapısız gelişmez. Çamurlu, tozlu yollardır, kaçak çekilmiş elektrik hatlarıdır, son zamanlarını yaşayan toprak damlı kerpiç evlerin oluşturduğu köylerin su çeşmelerinde kuyrukta bekleyen su bidonlarıdır, çeşme başı kavgalarıdır. Sel baskınlarıdır, heyelanlardır, toprak kaymalarıdır Mamak. Orta yerinden Samsun Asfaltı'nın geçtiği ve hâliyle hızla akan taşıtların çocuk mezbahasına dönüştürdüğü bir yol üstü

* Bu yazı, "Özkan, T. (Ed.). (2013). Gezin Gözüyle Ankara. Ankara: Alter Yayıncılık. ss. 92-98"de yayımlanan çalışmanın gözden geçirilmiş ve genişletilmiş hâlidir. Metnin başlığında geçen "Kâhtane", eski İstanbulluların deyimiyse; köşkleri, kasırları, şelaleleri, şadırvanları ile İstanbul'un meşhur mesire yeri olan "Kâğıthane"dir. İstanbullu yazar Ertuğrul Şevket Kayaş ve çevresini İstanbul'un Kâğıthane'sine, eski İstanbulluların deyimiyse "Kâhtane"ye benzetmiştir. Nitekim Cumhuriyet'in başlarında ve hatta 1960'lı yıllara kadar Hatip Çayı çevresindeki Mamak ve Kayaş yerleşimleri, Ankaralıların en önemli mesire alanı olmuştur.

yerleşim yeridir Mamak. Tehirli banliyö trenleridir. Kaçak banliyö yolcularıdır, tren yolu hatlarındaki kesik bacak ve kollardır Mamak. İşsizliktir, cinnettir, intihardır, namus cinayetleridir, mahalle kavgalarıdır Mamak. Mamak, karbonmonoksitin, kirli havanın kaynağı Kömür Deposu'dur, Keçikıran'dır. Şehrin kömürlüğüdür Mamak. Natoyolu'dur, Çöplük'tür, metan gazıdır, çöplük kokusudur Mamak. Şehrin artık değerini tüketen değil, katı atıklarını yüklenendir Mamak. Şehrin cefasını çekmektir, gündüz ter, gece uyku kokusudur Mamak. 28. Tümen'dir Mamak. Yeni Türkü'nün meşhur Mamak Türküsü'nde ifadesini bulan, pencerelerinden kömür deposunun, Samsun Asfaltı'nın, şirin mi şirin gecekondularının izlendiği mahpus damıdır, velhasıl hem mahpustaki mahkûmlara, hem de gecekondulardaki mahrumlara işkencedir Mamak.

'80'li yıllardaki umumi Mamak manzarasını sanırım en kestirmeden bu şekilde anlatabiliriz. Oysa, '80'lerdeki genel çerçevesini yukarıda çizdiğimiz Mamak profili, 1950 sonrasındaki 30 yıllık dönemde oluşmuştur. Zira 1950'li yıllar öncesinde Mamak da çok farklıdır, Mamak algısı da. Demirlibağçe'den, Gülveren ve Saimekadın'a, Mamak'tan Üreğil'e Kayaş'a, Kayaş'tan Lalahan'a, Hasanoğlan'a uzanan güzergâh boyunca Mamak yöresi, Ankara'nın en güzel mesire yeridir, yeşilliğidir, özüdür 1950 öncesinde. Ortasından pırıl pırıl Hatip Çayı'nın aktığı, sebze-meyve bahçeleriyle, bağları bostanlarıyla meşhur bir bozkır vahasıdır Mamak. Taze sebze-meyve, temiz su, temiz hava ve sağlık deposudur Mamak. Ayrıca Mamak, Hatip Çayı özünü oluşturan yeşilliği tamamlayan iki ayrıcalıklı doğa manzarasına da sahiptir. Bunlardan birisi Ankara'nın en güzel doğal silüetine sahip olan Hüseyin Gazi Tepeleri, diğeri de yılın önemli bir bölümünde bembeyaz karlarla kaplı, Ankara'nın su deposu ve hayat kaynağı olan Elmadağı.

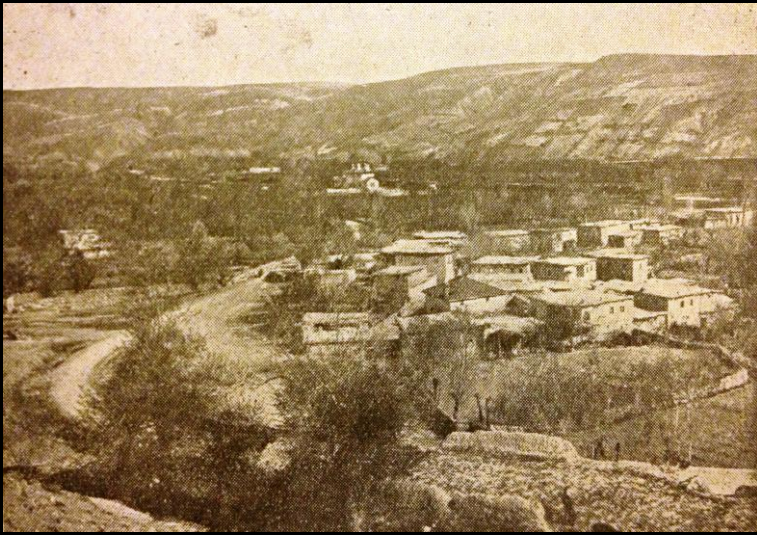
1950'li yıllara kadar Mamak ve çevresi, şehirlilerin her hafta sonu piknik yapmak, doğayla kucaklaşmak, durulmak için gittikleri yerlerdir. Kayaş'taki Kavaklık, İstasyon Çay Bahçesi ve Dans Yeri piknikçilerle özdeşleşmiş önemli mekânlardır. Kayaş'taki Dans Yeri, sadece piknik alanı değil, gramofon eşliğinde dans eden piknikçilerin bulunduğu meşhur bir eğlence mekânıdır aynı zamanda. Başta Hatip Çayı olmak üzere, Mamak'taki dere kenarları son yıllara kadar fakat yüzlerce ve hatta binlerce yıl boyunca Ankaralıların mesire alanları, doğayla buluşma noktaları, daha da önemlisi sağlık ve tarım havzaları olmuştur. Öyle ki, İstan-

bullu yazar Ertuğrul Şevket, Yedigün Dergisinin 17 Eylül 1940 tarihli 393. sayısında yayınlanan “Ankara’nın Kâhtanesi Kayaş” adlı makalesinde, Hatip Çayı kenarındaki Kayaş ve çevresini; köşklere, kasırları, şelaleleri, şadırvanları ile İstanbul’un meşhur mesire yeri olan Kâğıthane’ye, eski İstanbulluların deyimiyle “Kâhtane”ye benzetmiştir. Nitekim Cumhuriyet’in başlarında ve hatta 1960 ve ‘70’li yıllara kadar Hatip Çayı çevresi Ankaralıların ve yeni Başkentlilerin hafta sonlarını geçirdikleri en önemli mesire alanı olmuştur. Piknik sepetleriyle kara trenlere doluşan şehirliler; Mamak, Kayaş özlere akın etmişlerdir. Mamak’taki dereler ve özellikle sulama bentlerinin oluşturduğu göletler, çocukların yüzüp oynadıkları havuzlardır aynı zamanda. Balık tutma meraklılarının oltayla avlandıkları su kaynaklarıdır. Dereler, çaylar, uzun ve geniş yemyeşil Kayaş ve Mamak özlerindeki, vadilerindeki bahçelerin, bostanların, bağların sayısız bentler aracılığıyla su tutulup, sulandığı kaynaklardır. Çamaşırların yıkanıp, tokaçlanıp, aklanıp, paklandığı yerlerdir dereler. Hıdrellez kutlamalarının gerçekleştirildiği şenlik alanlarıdır. Dere kenarlarındaki kahvehaneler, çay bahçeleri ve ağaçlık bölgeler ise sıcak yaz günlerinin sosyal buluşma alanlarıdır.

Sadece şehirliler değil, en üst düzeyde devlet ricali de Mamak’ı sık sık ziyaret ederek, hem doğayla hem de bu yörenin insanlarıyla, köylüleriyle iç içe olmuştur. Mustafa Kemal Atatürk’ün her cuma öğleden sonra Üreğil Köyü’nü ziyarete geldiği, halkla sohbet ettiği bilinir. Mareşal Fevzi Çakmak da her fırsatta geldiği Kayaş’ta ailesiyle birlikte misafir(imiz) olmuştur. Mareşal gelemediği zamanlarda eşi ve çocukları hafta sonlarında mutlaka şenlendirmişti dedemin Kayaş’taki fakirhanesini. Şevket Süreyya ise misafirlikle yetinmemiş, Kayaş’a yerleşmiş, Kayaşlı olmuştur. Kümbet’i ve Sarıkaya’yı geçtikten sonra, Kayaş-Kızılcaaköy sınırındaki demiryolu geçidinin hemen yanındaki, sınırında Kayaş su bendi olan bahçeye bir ev yaptırmıştır. Anadolu köylülerinin ve haliyle Kayaşlıların bitmez-tükenmez meşgalesi olan su ve bent kavgalarına da karışmıştır Şevket Süreyya. Kitaplarının önemli bir bölümünü de bu evde yazmıştır. Kitaplarında, Cumhuriyet’in kuruluşu ve kurucuları yanında Kayaş’ı, Kayaş su bendini de anlatmıştır.

Ne var ki, 1950–80 arası dönemde ülke ve şehir ölçeğinde yapılan planlama hataları, şehrin makro formuna ilişkin yanlış tercihler, çarpık kentleşme ve çevre tahribatı tüm bu güzellikleri önemli ölçüde bitirmiş-

tir. Ne Ankara'nın neşe kaynağı Hatip Çayı, ne de çevresinde kilometreler boyunca uzanan geniş yeşil alanlar kalmıştır. Öyle ki, kent büyüyüp şiştikçe dereler küçülmüştür. Önce suyu besleyen alanlar kirletilmiştir. Kayaş çıkışından Hasanoğlan'a kadar Hatip Çayı Havzası fabrikalarla dolmuştur. Sonra yüz binlerle ifade edilen nüfusuyla Mamak'ın atıkları derelere verilerek tümünden imha edilmiştir su kaynakları, hayat damarları. "Saldım çayıra" stratejisini temel alan sanayileşme ve ticarileşme, "sayın başkanım kayıra" modeli üzerine kurulu imar ve kentleşme süreçleri sonunda oluşan çevre tahribatının en büyük yükünü, yüzyıllardır Mamak'ın ve tüm Ankara'nın yaşam kaynağı olan dereler çekmiştir. Bu sefer de kirlenen, koku saçan dereler sorunu çıkmıştır ortaya. Alelacele üretilen çare ise derelerin gizlenmesinde bulunmuştur. Tüm dünyaya örnek olsun dercesine bunu da ustalıklı becermiştir şehrin emanetçileri; şehreminleri, şarbayları, ilbayları, türlü sayın başkanları, sayın müdürleri. Sonunda derelerin sesi kesilmiş, Hatip Çayı susmuş, Mamak susturulmuştur.

"Ankara Mesirelerinden Kayaş"

[Kaynak: Kandemir, S. (1932). Ankara Vilâyeti. Ankara. s. 145]

Bugün Mamak, altından akan derelere rağmen susuz, bir zamanlar Ankara'nın en güzel bağ ve bahçelerine sahipken bugün yeşilsiz, kendi-

sini sağından solundan sarıp kollayan Hüseyin Gazi ve Elmadağı tepelerinin haşmetli manzaralarına rağmen sevimsiz, sevgisiz bir beldeye dönüşmüştür. Son yıllarda ülke gündemine giren kentsel dönüşüm, Mamak'ın, su ile yeşil ile, doğa ile iç içe olan geleneksel kimliğinin yeniden kazandırılması için başlangıçta bir fırsat olarak görülmüştür aslında. Ancak mevcut uygulamalara baktığımızda, kentsel dönüşümün, doğayla barışık bir Mamak'tan ziyade, rantla güdülenmiş çarpık bir betonlaşmaya yol açtığı görülmektedir. Öyle ki, Köyyolu-Üreğil bölgesinde, güzelim Hatip Çayı havzası üzerinde arşa doğru yükselen bir zamanların servi ağaçları yerine, başları göğe değen beton blokları, kaçan fırsatın adeta tapulu belgeleridir. Hâlbuki Mamak Köprüsü'nden Hasanoğlan'a kadar uzanan bu yeşil vadinin, büyük bir rekreasyon alanı olarak Mamak'a, Ankara'ya, Ankaralılara kazandırılması gerekmez miydi? Benzer bir çılgınlık Saimekadın-Mamak arasındaki Kartaltepe civarında yaşanmaktadır bugünlerde. Kartaltepe, muhteşem kayalık manzarasıyla, altından akan Hatip Çayı yatağı ve çevresindeki yeşillik bölge ile doğal bir rekreasyon alanıdır. Oysa bugün bu güzelim Kayalıkların tam önüne inşaatı başlamış üç adet beton gökdelen dikilmektedir. Daire satışları dahi başlamıştır. Ek olarak, Ankara'nın en güzel doğal silueti olan Hüseyin Gazi Tepeleri'nin eteklerine dikilen gri, boz renkli onlarca beton yığını da; planlayanın da, yapanın da, emeği geçenin de geçmişine hatırı sayılır ölçüde türlü rahmet okutmaktadır. Ya Elmadağ etekleri? Kanyonları, vadileri, dereleri, bağları, bahçeleri, özleriyle Elmadağ etekleri... Bugün sayısız taş ocağının yarattığı çevre tahribatı ve sağlık sorunları nedeniyle adeta boynu bükük yörenin köylülerini dahi göçe zorlamaktadır. Mamak'ın dere yatakları üzerinde, Mamak'ın anıtsal doğal güzellikleri önünde bir yanda beton ve demir yığınları yükselmekte, diğer yanda da taş ocağı çukurları inmektedir. Mamak sadece derelerini, çaylarını; Mamak sadece suyunu kaybetmedi canavarlaşan kentleşme ve yapılaşma sürecinde. Suyun hayat şerbetini verdiği yemyeşil özlerini, bahçelerini, bağlarını ve kanyonlarını da kaybetti. Dereler boyunca başları göğe değercesine sıra sıra uzanan servilerini, hayat şerbetini sanki "başkalarıyla paylaşmayız!" dercesine derelere kol-kanat geren kara söğütlerini, salkım söğütlerini, iğdelerini, akça ağaçlarını, karaağaçlarını... Hâliyle bu özlerde yetişen hamudusünger, destebasan, gül, bey armutları gibi onlarca çeşit armudunu kaybetti Mamak. Mamak sayısız ayva ve elma

çeşitlerini, bin bir derdin şifası yerli "Türk" vişnesini, "çingiraklı elması-
nı", ince kabuklu iri cevizlerini, dutlarını, mürdüm eriklerini kaybetti.
Mamak, kokulu domatesini, katmer katmer göbekli şeker tadında
kelemini, şeker fasulyesini, sivri biberini, tahrinini, türlü bakliyatını
ve yeşilliklerini kaybetti. Dere ve çayların içinde ve çevresinde yaşı-
yan doğal bitki ve hayvan zenginliğini kaybetti Mamak. Kırmızı ge-
lincikleri, peygamber çiçeklerini, yabani hardalları, yaban lalelerini,
kaya menekşelerini, yayla güllerini, mavi kardelenleri, mor zümrütle-
ri, ısırgan otlarını, yabani semizotlarını, madımağı, kekiği... Haliyle,
sulak özlerin bin bir çeşit lezzeti ile kıraç topraklarda yetişen bitkile-
rin özlerini harmanlayan çalışkan, emekçi arılarını ve bozkır yaylası
kokan meşhur Ankara balını kaybetti. Alabalıklarını, su yılanlarını,
kurbağalarını, yeşilistanlarını, cırcır böceklerini türlü kuşlarını kay-
betti. Mamak, suyla iç içe olan insancıl, ağırbaşlı, saygıyla, sevgiyle
dolu yaşamını kaybetti. Anılarını, sosyal ilişkilerini, toplumsal bu-
luşma ve kaynaşmalarını kaybetti.

Mamak'ın doğal güzellikleri sadece Hatip Çayı özümüyle sınırlı de-
ğildi. Elmadağı'ndan Hatip Çayı'na akan dereler boyunca uzanan
yeşillikler, özler, vadiler saymakla bitmez. Bunlar arasında
Kutludüğün, Kıbrıs, Kusunlar ve Üreğil özlerini, Kapaklı'yı, Mekel'i
zikretmeden geçmek olmaz. Ayrıca, bu köylerin önlerinde uzanan
yeşil özler yanında, sırtlarını yasladıkları ihtişamlı anıtsal kayalıkları
ve tepeleri anmadan da olmaz. Bir de tabii ki bu kadim köylere ait
Elmadağ eteklerindeki taş evlerden mürekkep serin yaylalar... Yayla-
lar demişken Söbiçimen'i yazmazsak haksızlık ederiz. Ne var ki, Ha-
tip Çayı özünün (vadisinin) yaşadığı tahribatın çok benzeri 1980 son-
rası dönemde, anılan köylere de sıçramıştır. Çarpık kentleşme, çevre
tahribatı ve talandan Kızılcaköy, Nenek, Ortaköy, Kutludüğün, Ba-
yındır, Kıbrıs, Kusunlar, Üreğil gibi Mamak'ın günümüzde birer ma-
halleye dönüşmüş olan tüm eski köyleri olumsuz yönde etkilenmiş-
tir. Neredeyse 700 yıllık tarihe sahip olan bu köylerin hepsi de sahip
oldukları doğal güzellikler yanında, köklü geçmişleri nedeniyle tarihî
değere sahiptir. Bugün beş milyona ulaşan ve kent merkezindeki ça-
nak içinde boğulan Ankara nüfusunun hem nefes almak ve doğayla

buluşmak, hem de tarihle, geleneksel kır yaşamıyla iç içe olmak için bu köylere ve çevresindeki alanlara ihtiyacı vardır. Oysa yaşanan süreç çok farklıdır. Birçoğu Elmadağ eteklerindeki tepe ve vadilerde kurulan Mamak köyleri, taş ocaklarının yarattığı tahribatla birer mıcır hurdalığına dönüşmüştür. Taş ocaklarına çalışan nakliye kamyonları bu köyleri toz bulutları içinde bırakmaktadır. Daha da önemlisi, taş ocaklarının ortaya çıkardığı tozlar nedeniyle nefes dahi alınamamakta; akciğer kanseri, koah, astım gibi solunum yolu hastalıklarında ciddi artışlar ve ölümler yaşanmaktadır. Taş ocaklarının yarattığı dinamit tehlikesi nedeniyle en önemli geçim kaynakları hayvancılık olan ve yüzlerce yıldır yazın yaylaya çıkararak geçimlerini sürdüren bu köylerin yaylalar ile olan bağlantısı da kesilmiştir. Belki de Türkiye'nin en lezzetli sütünü, yoğurdunu, ıravağını, tereyağını, balını üreten Mamak köyleri temel geçim kaynakları olan yaylacılığa dayalı hayvancılıktan kopmak durumunda kalmıştır. Sonuç tabii ki işsizlik, yoksulluk ve içe kapanmadır. Mamak kırsalındaki, köylerindeki tahribat hâlen ve tüm yoğunluğuyla sürmektedir. Ve muhtemeldir ki, yok etme işlemi çok yakında tamamlanacaktır.

Hem Mamak'ın hem de Ankara'nın sahip olduğu doğal manzaraları, anıtsal kayalıkları ve zengin su kaynaklarına rağmen, yerel yönetimlerin şehrin azımsanmayacak ölçüde mali kaynağını ve enerjisini yapay göl, gölet ve şelale projelerine harcadıklarını, daha doğru ifadeyle "heba ettiklerini" üzülenek izliyoruz. Binlerce yıldan beri dimdik ayakta duran Kalesi ile dünyada çok az şehre nasip olan köklü bir "Kale Kent" olmasına rağmen, gözümüzün önündeki gerçek kalenin, dünyanın tanıdığı hakiki Ankara Kalesi'nin ayağa kaldırılmasından ziyade, Mamak Belediyesi de dâhil olmak üzere çok sayıda belediyenin şehri yapay kalelerle kirletmesine benzer bir durum bu. Oysa yapılması gereken, tabiat ananın başta Mamak olmak üzere Ankara'ya bahşettiği akarsuları ve gölleri yer üstüne çıkarıp Ankaralılarla buluşturmaktır.

Sonuç Yerine: Mamak'ın Bugünkü Başlıca Sorunları ve Çözüm Önerileri¹

Cumhuriyet'in başlarından 1950'lere kadar Ankara'nın en önemli mesire alanı, sebze-meyve bahçesi ve asırlar boyunca temiz içme suyu ve taze meyve-sebze kaynağı olan Mamak, 1950'li yıllardan sonra çarpık kentleşmenin, gecekondulaşmanın ve çevre tahribatının en önemli sembollerinden biri durumuna gelmiş; bu dönemden sonra da Çöplük, Cezaevi ve Kömür Deposu gibi olumsuz imajlar ile anılmaya başlanmıştır. Süreç içerisinde Mamak, kent merkezine mekânsal olarak en yakın, ancak zihnen en uzak semt/ilçe durumuna gelmiştir. Çarpık yapılaşma ve çevre tahribatı, günümüzde Mamak'ın kırsal kesiminde de yoğun olarak sürmektedir.

Bununla birlikte, önceki dönemlerde gecekondulaşma bölgeleri olan alanlarda önemli ölçüde bir yeniden yapılanma süreci yaşanmaktadır. 1990 sonrası dönemde büyük sermayenin, büyük ölçekli gayrimenkul ve AVM yatırımlarıyla kent merkezlerine yönelmesiyle birlikte Mamak, önemli bir kentsel dönüşüme de sahne olmuştur. Bir yandan şehir merkezine yakın olmak isteyen büyük ölçekli AVM'ler Çankaya sınırına yakın Mamak bölgesinde kümelenirken, bir yandan da kentsel dönüşüm projeleri ve yapsatçı müteahhitler eliyle Mamak baştan aşağı yeniden yapılaşmaktadır. Ayrıca, Ankara'nın hızla artan nüfusu yanında, kent merkezine yakın bölgelerde tükenen arazi stoğu da Mamak'ı Ankara'daki kalkınma dinamiklerinin yeni seçeneği, kentsel büyüme motorlarının yeni hedefi hâline getirmiştir. Son yıllarda Mamak'ta gözlenen kıpırdanma, Mamak ile şehrin diğer bölgeleri arasındaki toplumsal engellerin ortadan kalkmasını da beraberinde getirmektedir. Bununla birlikte, Mamak'ın kırsal kesimlerinde yaşanan tahribat ise endişe verici düzey-

¹ Mamak'a ilişkin olarak, bu bölümde tespit edilen sorunlar ve bunlara yönelik çözüm önerileri, Ankara Kulübü Derneği bünyesinde hazırlanan ve bu kapsamdaki ilk çalışma olan "Mamak Sorunları ve Çözüm Önerileri Raporu" temel alınarak hazırlanmıştır. Rapor, Ankara Kulübü Derneği eşgüdümünde Mamak'ta bulunan semt ve mahalle dernekleri, muhtarlar, hemşeri dernekleri ve federasyonları (Çorumlular, Yozgatlılar, Kırıkkaleliler, Kırşehirli, Çankırlılar, Sivahlılar, Kastamonulular) ile sektör derneklerinin (Mamak Müteahhitler Derneği, Esnaf Temsilcileri vb.) ortak katılımıyla hazırlanmıştır. Rapor hazırlama süreci en yaygın, en geniş katılım ilkesini temel almış ve aşağıdan yukarı, tabandan tavana bir yöntemle hazırlanmıştır.

lerdedir. Bu bölgenin geliştirilecek projelerle doğal ve toplumsal dokusunun korunması ve kırsal turizm kapsamında değerlendirilmesi, beş milyona yaklaşan nüfusuyla önemli bir talep oluşturan Başkent Ankara için bir nefes alma alanı olacaktır.

Belirtildiği üzere, 1990 sonrası dönemde oluşan yeni eğilimler, genel olarak Mamak bölgesinin değer kazanmasına ve bunun neticesinde de bölgede bir hareketlilik yaşanmasına neden olmuştur. Yaşanan değerlendirme sürecinden, çok sayıda ve önemli miktarlarda kazananlar olduğu gibi, kaybedenlerin de azımsanmayacak ölçüde çok olduğunu belirtmemiz gerekir. Kaybedenler kümesinde yoğunlaşan kesimin ise önemli ölçüde Mamak'ın yerli halkı ve köylüleri olduğunu belirtmek sanırım yanlış olmayacaktır. Ortaya çıkan olumsuz durumun düzeltilmesinde, şehircilik ve kalkınmaya ilişkin bir dizi önlemin ivedilikle alınması önem arz etmektedir.

Kuşkusuz, Mamak'ın en önemli sorunlarının başında işsizlik ve yoksulluk yanında, alt ve üstyapı yetersizlikleri gelmektedir. 1950'den sonra kırsal tabanlı yoğun göç alan Mamak'ın istihdam yapısı günümüzde dar gelirli memur, işçi ve serbest meslek sahibi kişilerden oluşmaktadır. Mamak'ta yeşil kartlılar, nüfusun yüzde 10'unu oluştururken, diğer yüzde 10'un ise hiçbir sosyal güvencesi bulunmamaktadır. Bu yönüyle, istihdam alanlarının sınırlı olduğu Mamak adeta bir "otelkent" niteliği taşımaktadır. İşsizlik ve yoksullukla mücadelede istihdam alanlarının genişletilmesi bir gereklilik olmaktadır. Kuşkusuz, bu istihdam alanlarının başında "sanayi sektörü" yer almaktadır. Bu yönüyle, Mamak'ta Sanayi ve Ticaret Bakanlığı desteğiyle modern bir "Organize Sanayi Bölgesi (OSB)" kurulması ve mevcut küçük sanayi sitesi (KSS) projelerinin hızla tamamlanması gerekmektedir. Hatip Çayı güzergâhında gelişigüzel kurulmuş olan sanayi işletmelerinin OSB'ye taşınması ve yeni yatırımların Mamak'ta kurulacak OSB'ye çekilmesi bir öneri olarak ortaya konulabilir. Bununla bağlantılı olarak, Mamak İlçesi'nde bulunan KOSGEB Başkanlığı'nın Mamak'a özel projeler geliştirmesi de önemli bir husustur. Buna ilaveten, tarım sektörüne ilişkin olarak getirilebilecek bir öneri de, Mamak'ta "Hayvancılık Organize Tarım Bölgesi"nin kurulması olmaktadır. Ayrıca, Ortaköy'de yer alan kurban kesim alanına bir "mez-baha" kurulması ve Hayvancılık OSB ile entegrasyonun sağlanması, üzerinde durulması gereken diğer bir husustur.

Öte yandan, ulaşım sektörü de Mamak'ın en sorunlu alanlarından biridir. Dar gelirli insanların oturduğu Mamak'ta, Mamaklıların çoğunluğu işyerlerine ve okullarına en az iki araç değiştirerek gitmektedir. Bu durum, zaten kıt olan aile bütçelerine önemli bir yük getirdiği gibi, aşırı derecede zaman kaybı anlamına da gelmektedir. Bu çerçevede, Mamak ile kentin diğer yerleşim birimleri arasındaki ulaşımı tek araçla sağlayacak ulaşım planlaması yapılması gerekmektedir. Mamak ulaşımına ilişkin diğer bir gerekli proje, Ankaray'ın, Abidinpaşa – Natoyolu – Doğukent – Şahapgürler – Yeşilbayır – Kusunlar – Küçükkeyaş – Yenibayındır - Kıbrıs güzergâhını izleyerek Doğukent'e uzatılmasıdır.

İmara ilişkin sorunlar ve kentsel dönüşüm projeleri ise Mamaklıların gündeminde yer alan en önemli konuların başında yer alıyor. İlçedeki kentsel dönüşüm projelerindeki mağduriyetlerin, belirsizliklerin, gecikmelerin giderilmesi ve projelerin ivedilikle hayata geçirilmesi Mamaklıların en önemli beklentilerinin başında yer almaktadır. Mamaklıların bir diğer beklentisi ise, 20 yıldan bu yana bekletilen ve hayli gecikmiş olan Doğukent Projesi'nin ivedilikle uygulamaya geçirilmesidir. Turizm potansiyeli taşıyan Kıbrıs Kanyonu ve Kutludüğün Vadisi gibi alanların turizm imar planlarının yapılması ise yine altının çizilmesi gereken konular arasındadır.

Bölgenin önemli diğer bir sorunu da "taş ocakları" meselesidir. Taş ocakları işletmeleri, başta bölgedeki insanlara olmak üzere yaşayan tüm canlı varlıklara ve doğal dokuya büyük ölçüde zarar vermektedir. Taş ocakları nedeniyle solunum yolu hastalıkları ve ölüm vakaları artmıştır. Çevrede yaşayan bitki ve hayvan çeşitliliği yok olmaktadır. Halkın ana geçim kaynaklarından hayvancılık yok olmaktadır. Tarım durmuştur. Patlamalar neticesinde evler hasarlı konumdadır. Yer altı su kaynakları çekilmiştir. Mamaklıların beklentisi de taş ocakların tamamen kapatılması yönündedir. İlk etapta Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın bu bölgeye yönelik ruhsatları durdurması önem taşımaktadır.

Mamak'a kimliğini veren önemli bir değer Hatip Çayı'dır. Bölgenin ortasından geçen Hatip Çayı'nın Saimekadın Köprü'sünden Lalahan'a kadar uzanan güzergâh boyunca ıslah edilerek, çevresinin mesire alanı olarak düzenlenmesi kayda değer bir kazanım olabilir. Hatip Çayı havzasının Yeni Mamak Kentsel Dönüşüm Projesi kapsamında rekreasyon

alanı olarak değerlendirilmesi ve burada yeni yapılaşmaya izin verilmemesi önemli bir beklentidir.

Değerlendirildiği takdirde Mamak, önemli sayılabilecek turizm potansiyellerine sahiptir. Bu kapsamda eşsiz güzellikteki Kıbrıs Kanyonu'nun (8,5 km.) trekking, kamping, botanik parkı, doğa sporları, jeoloji parkı ve mesire alanı gibi aktiviteler için düzenlenmesi önemli bir beklentidir. Kıbrıs Kanyonu'na benzer diğer doğal güzellikler ise Kutludüğün ve Lalahan vadileridir. Kayaş'taki Kavaklık, İstasyon Çay Bahçesi, Dans Yeri, Şevket Süreyya Evi ise tarihî özelliklere sahip olan önemli turizm değerleridir. Bir diğer konu, sadece Mamak açısından değil Ankara turizmi açısından da önem taşımaktadır: Bayındır Barajı (Mavigöl) kamping alanının yeniden hizmete açılması. Zira, Bayındır Barajı kamping alanı uzun yıllar Ankara'nın tek kamping alanı olarak Ankara turizmine hizmet etmiş ama son yıllarda nedensiz olarak kapatılmıştır. Ankara turizminin geliştirilmeye çalışıldığı son yıllarda, Bayındır Barajı (Mavigöl) kamping alanının yeniden hizmete açılması büyük önem taşımaktadır. Mamak'ta hatırı sayılır ölçüde orman alanı da vardır. Kutludüğün, Kusunlar, Kıbrıs, Eski Bayındır, Ortaköy, Gökçeyurt gibi Elmadağ eteklerinde yerleşmiş köylerde bulunan ormanların bakım ve ıslahının yapılması, fundalık alanların ıslah edilerek ormana çevrilmesi, ağaçlandırma çalışmalarının yapılması ve uygun olan alanların mesire alanına çevrilmesi Mamak'taki dinamizmin artırılması açısından önem taşımaktadır. Mamak'taki doğal güzelliklerin değerlendirilmesiyle 5 milyonluk Ankara nüfusunun nefes alacağı yeni alanlar yaratılacağına kuşku yoktur.

Mamak'ın eğitime ilişkin sorunlarının başında ise derslik sayısındaki yetersizlikler ile öğretmen eksikliği ve sık sık yaşanan öğretmen değişikliği sorunları gelmektedir. Eğitim sektörüne ilişkin projelerden dikkat çeken, bölgenin iç kesimlerine, Mamak'a dinamizm katacağına inanılan bir üniversitenin kurulmasıdır. Üniversite kampüsünün/ kampüslerinin kurulabileceği alanlar olarak ise; Gaz Maske Fabrikası, 28. Tümen, Mamak Muhabere Okulu, Askeri Cezaevi, Askeri Dikimevi arazileri işaret edilebilir.

Sağlık alanında ise, Yeşilbayır semtinde sadece tabelası var olan 300 yataklı devlet hastanesinin inşaatına ivedilikle başlanması ve hizmete açılması önemli bir beklenti konusudur. Mamaklıların önerdiği önemli

bir proje ise Söbüçimen Yaylasında bir Sanatoryum Hastanesi kurulmasıdır.

Bu önerilere ek olarak, mesire alanlarının artırılması, kütüphane, tiyatro ve sinemaların yaygınlaştırılması ve halkın katılımının teşvik edilmesi, yöresel kültürel değerlerin araştırılması, festival ve şenlikler ile tanıtımının yapılması da dile getirilebilir.

Dr. Metin Özaslan: 1967 yılında Ankara'da (Kayaş) doğdu. İlk ve orta öğrenimini bu kentte tamamladıktan sonra, 1992 yılında ODTÜ Sosyoloji Bölümü'nden mezun oldu. Ankara Üniversitesi DTCF Halkbilimi Bölümü'nde "Kentleşme, Kentlileşme ve Kent Kültürü" alanında yüksek lisansını, Nottingham Üniversitesi Kent Planlama Bölümü'nde "Kentsel ve Bölgesel Gelişme-Yeni Sanayi Odakları" alanında doktora (PhD) kariyerini tamamladı. Ayrıca, bir müddet devam ettiği ODTÜ-Kamu Yönetimi Bölümü yüksek lisans programı yanında, bir diğer doktora çalışmasını Ankara Üniversitesi SBF Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi (Kent ve Çevre) Bölümü'nde sürdürdü ve tez aşamasında ayrıldı. 1993 yılında DPT Müsteşarlığı, BGYUGM'de uzman yardımcısı olarak göreve başladı. Hâlen DPT Müsteşarlığı'nda (mevcut Kalkınma Bakanlığı) Planlama Uzmanı olarak görev yapmaktadır. Ankara Üniversitesi'nde yarı-zamanlı öğretim görevlisi olarak lisans, yüksek lisans ve doktora dersleri de verdi. Yayımlanmış kitap, çok sayıda meslekî ve Ankara'nın kültür ve tarihine ilişkin makaleleri bulunmaktadır. 2009 yılından bu yana Ankara Kulübü Derneği genel başkanlığı görevini sürdürmektedir.